

Nevşehir Örneğinde Kültürel Miras Simgelerinin Grafik Tasarım Yoluyla Sanatsal Pano Tasarımlarına Dönüştürülmesi*

Dr. Öğr. Üyesi Çağhan Ağca

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9207-9400>

Kapadokya Üniversitesi, Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü, Nevşehir –
TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 15.02.2026

Kabul: 17.03.2026

On-line Yayın: 30.03.2026

Anahtar Kelimeler

Kültürel Miras

Grafik Tasarım

Sanatsal Pano

Piktogram

Nevşehir

Araştırma Makalesi

* Bu makale, İntihal.net tarafından taranmıştır. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır. Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.89824>

Öz

Kültürel miras, kentlerin tarihsel sürekliliğini görünür kılan ve toplumsal belleğin aktarımında önemli rol üstlenen temel unsurlardan biridir. Bu mirasın kamusal alanda etkili biçimde temsil edilmesi, çağdaş grafik tasarım uygulamaları aracılığıyla geliştirilen görsel iletişim çözümleriyle mümkün olabilmektedir. Bu çalışma, Nevşehir örneğinde kültürel miras simgelerinin grafik tasarım ilkeleri doğrultusunda yeniden yorumlanarak sanatsal pano tasarım önerilerine dönüştürülmesini amaçlamaktadır. Araştırma, tasarım temelli nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde saha fotoğrafçılığı ve doküman analizi yöntemleri kullanılmış; Nevşehir'in Ürgüp, Avanos ve Mustafapaşa beldelerinde yer alan konak, kilise, cami, köprü ve çeşme gibi tarihî yapılarda bulunan motifler ile bölgeye özgü kültürel simgeler görsel olarak belgelenmiştir. Elde edilen görsel veriler, tematik analiz yöntemiyle biçimsel özellikler, simgesel anlamlar ve grafik tasarıma uyarlanabilirlik ölçütleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Analiz edilen motifler dijital ortamda vektörel piktogramlara dönüştürülmüş; tipografi ve renk unsurlarıyla bütünleştirilerek sanatsal pano tasarım önerileri geliştirilmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen tasarım bulguları, kültürel miras simgelerinin sadeleştirilerek çağdaş grafik tasarım diliyle yeniden yorumlanmasının, kamusal alanda estetik ve bilgilendirici bir görsel iletişim potansiyeli sunduğunu ortaya koymaktadır. Geliştirilen sanatsal panolar, kültürel değerlerin görünür kılınmasını amaçlayan estetik ve işlevsel tasarım çıktıları olarak ele alınmaktadır. Araştırma, kültürel miras temelli grafik tasarım uygulamaları için uygulanabilir bir tasarım modeli önererek, benzer nitelikteki tasarım odaklı çalışmalara yöntemsel ve kavramsal bir çerçeve sunmaktadır.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Ağca, Ç. (2026). Nevşehir Örneğinde Kültürel Miras Simgelerinin Grafik Tasarım Yoluyla Sanatsal Pano Tasarımlarına Dönüştürülmesi. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 19(107), 251-270.

*Transformation of Cultural Heritage Symbols into Artistic Panel Designs Through Graphic Design: The Nevşehir Example**

Asst. Prof. Dr. Çağhan Ağca

Kapadokya University, Faculty of Architecture, Design and Fine Arts, Department of Graphic Design, Nevşehir – TÜRKİYE

Article History

Submitted: 15.02.2026

Accepted: 17.03.2026

Published Online: 30.03.2026

Keywords

Cultural Heritage

Graphic Design

Artistic Panel

Pictogram

Nevşehir

Research Article

* This article was checked by Intihal.net. This article is under the Creative Commons license. Ethics committee approval is not required for this article.

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.89824>

Abstract

Cultural heritage is one of the fundamental elements that makes the historical continuity of cities visible and plays an important role in the transmission of social memory. Effective representation of this heritage in the public sphere is possible through visual communication solutions developed via contemporary graphic design applications. This study aims to reinterpret cultural heritage symbols in the Nevşehir region according to graphic design principles and transform them into artistic panel design proposals. The research was conducted using a design-based qualitative research approach. Field photography and document analysis methods were used in the data collection process; motifs found in historical structures such as mansions, churches, mosques, bridges, and fountains in the towns of Ürgüp, Avanos, and Mustafapaşa in Nevşehir, as well as cultural symbols specific to the region, were visually documented. The obtained visual data were evaluated using thematic analysis methods according to formal characteristics, symbolic meanings, and adaptability to graphic design criteria. The analyzed motifs were converted into vector pictograms in a digital environment; and artistic panel design proposals were developed by integrating them with typography and color elements. The design findings obtained within the scope of the study reveal that simplifying cultural heritage symbols and reinterpreting them with a contemporary graphic design language offers the potential for aesthetic and informative visual communication in public spaces. The developed artistic panels are considered as aesthetic and functional design outputs aimed at making cultural values visible. The research proposes a viable design model for cultural heritage-based graphic design applications, providing a methodological and conceptual framework for similar design-oriented studies.

GİRİŞ

Günümüzde kültürel miras, toplumların tarihsel birikimini, yaşam biçimlerini ve ortak belleğini görünür kılan temel değer alanlarından biri olarak ele alınmaktadır. Mimari yapılar, süsleme öğeleri, motifler ve simgesel unsurlar aracılığıyla somutlaşan kültürel miras, kentlerin görsel ve anlamsal kimliğinin oluşumunda belirleyici bir rol üstlenmektedir. Kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmalar kadar, kamusal alanda görünür kılınması ve çağdaş yaşamla ilişkilendirilmesi de giderek önem kazanmaktadır. Bu nedenle kültürel mirasın, yalnızca geçmişe ait bir referans olarak değil, güncel görsel iletişim pratikleri aracılığıyla yeniden yorumlanabilen bir değer alanı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kamusal alanlarda kullanılan grafik tasarım ürünleri, kültürel değerlerin geniş kullanıcı kitlelerine aktarılmasında etkili bir işleve sahiptir. Grafik tasarım; tipografi, renk ve piktogram gibi temel unsurlar aracılığıyla bilgiyi sadeleştirerek erişilebilir hâle getirmekte, farklı dil ve kültürel arka planlara sahip kullanıcılar için ortak bir görsel iletişim dili oluşturmaktadır. Sanatsal pano tasarımları ise kent mekânlarında hem bilgilendirici hem de estetik nitelikler taşıyan görsel yüzeyler olarak kültürel mirasın kamusal alandaki görünürlüğünü artırma potansiyeli sunmaktadır.

Nevşehir, Ürgüp, Avanos ve Mustafapaşa beldeleri başta olmak üzere, sahip olduğu tarihî yapılar, mimari süslemeler ve bölgeye özgü simgesel öğelerle zengin bir kültürel miras birikimi barındırmaktadır. Ancak söz konusu mirasın kamusal alanda grafik tasarım yoluyla sistematik biçimde ele alındığı uygulamalı çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Mevcut görsel iletişim uygulamalarında kültürel miras öğelerinin çoğu zaman parçalı, geçici ya da estetik bütünlükten uzak biçimde kullanıldığı; bunun da kent kimliğini destekleyen sürdürülebilir tasarım çözümlerinin gelişimini sınırlandırdığı söylenebilir. Nevşehir'e özgü kültürel miras simgelerinin çağdaş grafik tasarım ilkeleri doğrultusunda yeniden ele alınmasına yönelik uygulamalı tasarım çalışmalarına duyulan gereksinim bu noktada belirginleşmektedir.

Çalışma, Nevşehir örneğinde kültürel miras simgelerinin grafik tasarım yoluyla sanatsal pano tasarımlarına dönüştürülmesini konu edinmektedir. Araştırma kapsamında, bölgedeki tarihî yapılarda yer alan motifler ile yerel kültürel simgeler görsel olarak belgelenmiş; söz konusu öğeler grafik tasarım ilkeleri doğrultusunda sadeleştirilerek piktogramlara dönüştürülmüş ve sanatsal pano tasarım önerileri içerisinde değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı, kültürel mirasın kamusal alanda estetik ve işlevsel bir görsel iletişim diliyle temsil edilebileceğini ortaya koymaktır.

Araştırma süreci, saha fotoğrafçılığı, doküman analizi ve tematik çözümleme yöntemlerinin grafik tasarım süreciyle birlikte yürütüldüğü nitel bir çerçevede ele alınmaktadır. Çalışma, istatistiksel genelleme iddiası taşımamakta; kültürel miras ile grafik tasarım ilişkisini sanatsal pano tasarımları üzerinden irdeleyen uygulanabilir bir tasarım modeli sunmayı hedeflemektedir. Elde edilen tasarım çıktılarının, benzer kültürel bağlama sahip kentlerde gerçekleştirilecek kamusal alan ve sanatsal pano projeleri için yöntemsel ve kavramsal bir referans oluşturması amaçlanmaktadır.

1. Kuramsal Çerçeve

1.1. Tasarım

Yaratıcı fikirleri somut ürün ve çözümlere dönüştürerek fonksiyonellik ile estetiği dengeli şekilde bir araya getiren ve geliştirirken toplumsal ve kültürel değerlerin aktarımında aktif rol oynayan tasarım, insan yaşamında önemli bir konumda yer almaktadır.

İnsanın hayatını kolaylaştırmada ve yaşam kalitesini artırmada aktif olarak rol oynayan ve yaşamın her anında, her aşamasında var olan tasarım; sadece bir model, kalıp ya da süsleme yapmak değil bir amaç doğrultusunda yapılan yaratıcı bir eylem olarak adlandırılmaktadır (Becer, 2015). Birçok farklı tanıma ve soyut bir nesneden somuta kadar geniş uygulama alanına sahip tasarımın en temel amacı, insanın çevresini değiştirmek ve yeni olanaklar sunmaktır (Bayazıt, 1994).

Oldukça geniş bir çeşitliliğe sahip olan tasarıma, insanın yaşam kalitesini artırmak ve gündelik yaşamını kolaylaştırmak için sıkça ihtiyaç duyulmaktadır. Kökeni “tasarı” kelimesinden dilimize gelen, bütün sanat dallarının temelinde olan ve hayatımızın vazgeçilmez parçasından tasarım; Endüstri Tasarımı, Çevre Tasarımı, Grafik Tasarım alanlarını kapsamaktadır (Bulak, 2019).

1.2. Grafik Tasarım

Grafik tasarım, bir yüzey üzerinde işaret ya da sembollerin belirli kurallar doğrultusunda bir araya getirilerek düşünce ve mesajların iletilmesini amaçlayan bir görsel iletişim disiplindir (Hollis, 1994). Grafik tasarım, sadece estetik bir üretim alanı değil aynı zamanda kullanıcıyla etkili ve işlevsel bir iletişim kurmayı hedefleyen görsel iletişim aracı olarak değerlendirilmektedir.

Grafik tasarım alanı mesajı güçlendiren tipografi elemanları, dil engellerini aşarak herkes tarafından anlaşılabilen piktogramlar ve görsel etki yaratarak algıyı yönlendiren renk unsurlarından oluşmaktadır. Tüm tasarım öğelerinin bir arada, uyumlu ve anlamlı biçimde kullanılması, iletilmek istenen mesajın hedef kitle tarafından daha hızlı ve doğru algılanmasını sağlamak ve tasarımın iletişim etkisini artırmaktadır.

Çalışma kapsamında grafik tasarım, kültürel mirasın kamusal alanda estetik ve işlevsel bir görsel dil aracılığıyla kullanıcıya aktarılmasını sağlayan temel iletişim aracı olarak ele alınmaktadır. Özellikle kamusal mekânlarda kullanılan grafik tasarım ürünleri, kültürel değerlerin görünür kılınmasında ve kent kimliğinin güçlendirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Grafik tasarımın temel unsurlarından birisi olan tipografi, bir yüzey üzerinde yazılı bir düşüncenin görsel olarak biçimlendirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Ambrose & Harris, 2010). Tipografi, bir tasarıma kimlik kazandırmasının yanı sıra okunabilirlik ve algılanabilirlik açısından belirleyici bir işleve sahiptir (Uçar, 2004). Harflerin biçimsel özellikleri, punto büyüklüğü ve satır aralığı unsurları estetik bütünlüğün sağlanmasına ve iletinin kullanıcıya doğru biçimde aktarılmasına katkı sunmaktadır.

Grafik tasarımda önemli bir diğer unsur olan renk, bir nesnenin ya da tasarımın kimliğini oluşturan temel bileşenlerden birisidir. Kullanıcılar, bir ürünü ya da görseli çoğu zaman biçimsel özelliklerinden önce rengi aracılığıyla algılamakta ve tanımlamaktadır (Becer, 2014). Renk, ışığın nesnelere çarptıktan sonra yansımalarıyla insan görme duyusunda oluşan etki olarak tanımlanmaktadır (Kılıçkan, 2002). Hazırlanan çalışmada renk sadece estetik bir unsur değil aynı zamanda kültürel ve coğrafi çağrışımlar yoluyla kent kimliğini güçlendiren tasarım bileşeni olarak ele alınmaktadır.

1.3. Piktogram

Grafik tasarımda yardımcı bir diğer unsurlardan piktogramlar, farklı dil ve kültürlerden kullanıcılar tarafından bilgi ve mesajın kolayca anlaşılmasını sağlayan önemli görsel iletişim araçlarından birisidir. Piktogram kavramı, sözcüklerin dilsel anlamlarından bağımsız olarak şekil ve simgeler yoluyla ifade edilen resimsel öğeler olarak tanımlanmaktadır (Dereoğlu, 1995). Piktogramların taşıdığı sembolik anlam ile renklerin duygusal ve dikkat çekici etkisi bir araya geldiğinde, sanatsal panoların bilgi iletme gücü, anlamsal derinliği ve estetik etkisi artmaktadır. Bu çalışmada piktogramlar, sadece tarihsel bir iletişim biçimi değil aynı zamanda kamusal alanda kültürel mirasın hızlı, anlaşılır ve evrensel bir görsel dil aracılığıyla aktarılmasını sağlayan çağdaş grafik tasarım unsurları olarak ele alınmaktadır.

Tarihsel süreçte piktogram aracılığıyla iletişimin kökenleri, yazının ortaya çıkışıyla birlikte şekillenmiştir. Hitit ve Urartu yazı sistemleri meydana gelen dönüşüm sürecinin erken ve önemli örnekleri arasında yer almaktadır. İnsanların göçebe yaşamdan yerleşik hayata geçişiyle birlikte mal biriktirme ve ticaretin gelişmesi, resimsel anlatım biçimlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Mısır, Maya ve Luwi uygarlıklarında görülen resim yazısı örnekleri, piktogramlarla iletişimin en erken uygulamalarını oluşturmaktadır (Eraslan, 2020). Zamanla sadeleşerek soyut sembollere dönüşen

piktogramlar, tarihsel süreçte yazı sistemlerinin gelişimine yön vermiştir. Anadolu'da kullanılan Hiyeroglif Luvicesi'ne ait taş levha yazıtları piktogramla iletişimin tarihsel gelişimini belgeleyen önemli arkeolojik örnekler arasında yer almaktadır (Görsel 1).

Görsel 1. Luwi Yazısı Örneği, Ürdün

Görsel 1'de yer alan Luwi yazısı örneği, piktogramlarla görsel iletişimin tarihsel kökenlerine işaret etmektedir. Bu örnekler, simgesel anlatımın yazıdan önce ve sonrasında yazıyla birlikte nasıl bir iletişim aracı olarak kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca Luwi yazıları piktogramların kültürler arası algılanabilir ortak bir görsel dil oluşturma potansiyelini desteklemektedir.

Evrensel dil niteliği taşıyan piktogramlar bir diğer adıyla simge ve semboller tarihsel süreçte inşa edilen yapıların duvarlarında ve çeşitli noktalarında yapıyı işaretlemek, süslemek ya da bir mesaj vermek amacıyla sıkça kullanılmıştır. Asurlulardan, Friglere, Romalılardan ve Geç Romalılara kadar önceki kuşaklar tarafından inşa edilen ve geçmişten günümüze varlığını sürdüren kültürel miras yapılarında farklı biçimsel özelliklere ve anlamlara sahip semboller yer almaktadır.

Çalışmada piktogramlar, evrensel bir görsel iletişim dili sunmalarının yanı sıra yerel kültürel anlamları kamusal alanda görünür kılablecek çağdaş grafik tasarım araçları olarak ele alınmaktadır. Bu doğrultuda piktogram tasarımlarında, evrensel algılanabilirlik ile yerel kimlik arasında dengeli bir ilişki kurulması hedeflenmektedir.

1.4.Kültürel Miras

Kültürel miras, toplumların geçmişten günümüze biriktirdiği, koruduğu ve zaman içinde zenginleştirerek kuşaktan kuşağa aktardığı bilgi, inanç ve davranış biçimleridir. Ayrıca kültürel miras tüm değerleri yansıtan somut ve somut olmayan öğelerin bütünüdür (Gümüşçü, 2018). Kültürel miras, sadece tarihsel izlerin, geçmişin korunmasını değil, aynı zamanda toplumsal kimlik ve değer bilincinin oluşumunu destekleyen bir yapı olarak değerlendirilmektedir.

Günümüzde kültürel mirasın korunması ve görünür kılınmasında uluslararası ölçekte önemli bir rol üstlenen UNESCO Dünya Mirası Listesi, miras alanlarının evrensel düzeyde tanınmasını ve sürdürülebilir biçimde aktarılmasını amaçlamaktadır. Listede yer alan yapılar, sadece tarihî ve estetik nitelikleriyle değil aynı zamanda geçmişten günümüze aktarılan değerlerin, inançların, geleneklerin, sanat anlayışının ve bilgi birikiminin sürekliliğini sağlaması için önem taşımaktadır. Türkiye'de yer alan tarihî ve arkeolojik değerler somut ve de soyut yönleriyle ülkenin kültürel mirasının temel bileşenlerini oluşturmaktadır.

Tarihsel süreç boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapan Türkiye, sahip olduğu kültürel çeşitlilik ile zengin bir miras yapısına sahiptir. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Efes Antik Kenti, Selçuklu taş işçiliğinin özgün örneklerinden Divriği Ulu Camii ve insan tarihinin bilinen en eski tapınak alanlarından birisi olan Göbekli Tepe, Türkiye'nin evrensel kültürel mirasını temsil eden önemli alanlar arasında yer almaktadır. Bunların yanı sıra Hitit uygarlığının başkenti Hattuşa, Likya kültürünün izlerini taşıyan Xanthos-Letoon, Anadolu'nun en eski yerleşimlerinden Arslantepe Höyüğü ve Frigya medeniyetine ait kalıntıları barındıran Gordion, kültürel sürekliliğin ve toplumsal belleğin aktarımında önemli rol oynayan başlıca miras alanlarıdır (Görsel 2).

Görsel 2. Türkiye Kültürel Miraslar

Görsel 2, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yer alan kültürel miras alanlarını kapsamlı bir şekilde sunarak çalışmanın mekânsal boyutunu ortaya koymaktadır. Sunulan görsel, kültürel mirasın sadece yerel değil aynı zamanda ulusal ve evrensel bir değer olarak ele alınması gerektiğini vurgulamakta ve Nevşehir'in bu bütün içindeki konumunu açıklamaktadır.

Türkiye'nin Sivas, Çorum, Antalya, Muğla, İzmir ve Şanlıurfa illerinde yer alan Dünya Mirası alanlarının yanı sıra; Asurlular, Frigler, Romalılar ve Geç Roma dönemine ev sahipliği yapmış olan Nevşehir'in ilçeleri, zengin tarihsel geçmişi ve günümüze ulaşan kültürel miras yapılarıyla öne çıkmaktadır. Bölge, geçmiş uygarlıkların izlerini hâlen barındırmasıyla, tarihî ve kültürel açıdan önemli bir yerleşim alanı olma özelliğini sürdürmektedir. Göreme Milli Parkı ve Kapadokya, çeşme, kilise, köprü, cami, konak gibi mimari yapılar nesilden nesile aktarılan ve çalışma kapsamında ele alınan kültürel miras unsurlarındandır (Görsel 3).

Görsel 3. Nevşehir Kültürel Miraslar, Yazar Arşivi

Görsel 3'te sunulan Nevşehir'e ait kültürel miras yapıları, çalışmanın saha araştırmasına dayalı uygulama alanını somutlaştırmaktadır. Ayrıca örnek olarak sunulan görseller, araştırma kapsamında ele alınan mimari yapıların çeşitliliğini ve görsel zenginliğini ortaya koyarak motif ve sembollerin seçimine yönelik analitik süreci desteklemektedir.

Çalışma kapsamında ele alınan kültürel miras unsurlarının yanı sıra, bölge halkının geçim kaynaklarını oluşturan, tarih boyunca toplum tarafından bilinen ve bölgenin simgesi konumunda olan çömlek, atlar, sıcak hava balonları, kilimler ve üzümler öneri olarak sunulan sanatsal panoların tasarım sürecinde önemli görsel ve kültürel öğeler olarak değerlendirilmekte ve diğer tasarım unsurlarına katkı sağlayacak şekilde kullanılmaktadır (Görsel 4).

Görsel 4. Nevşehir Kültürel Öğeler, Yazar Arşivi.

Görsel 4'te yer alan kültürel öğeler, Nevşehir'in tarihsel ve toplumsal belleğinde önemli yer tutan gündelik yaşam ve üretim biçimlerini temsil etmektedir. Sunulan görseller, mimari unsurların yanı sıra bölgeye özgü nesnelere grafik tasarım sürecine nasıl dahil edildiğini göstermekte ve piktogram tasarımlarının kavramsal temelini oluşturmaktadır.

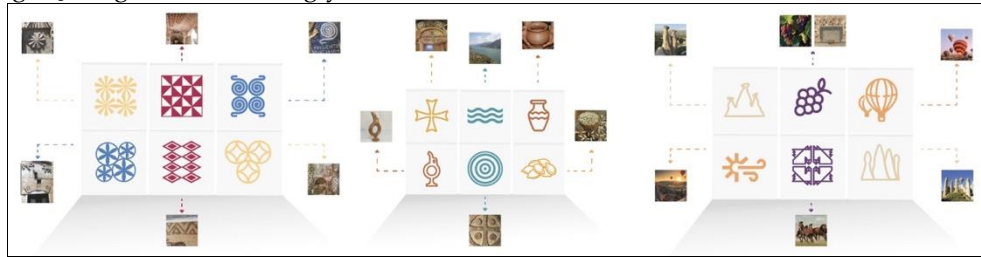
Çalışma kapsamında kente özgü kültürel miras unsurları fotoğraflanarak arşivlendikten sonra "Adobe Illustrator" programında stilize edilerek piktogram formuna getirilmiştir. Geçmişten günümüze yaşayanların geçim kaynağını oluşturan ve bölgenin sembolü haline gelen üzüm ve kilim, güneşi ve keskin rüzgârı, dağlarda dolaşan atlar ve gökyüzünde süzülen balonlardan piktogram tasarımları oluşturulmuştur. Hazırlanan piktogram tasarımları dili, ülkesi, eğitim düzeyi ya da yaşı fark etmeksizin kolaylıkla anlaşılabilir bir görsel yapı sunmayı amaçlamaktadır.

1.5. Kent Kimliği

Bir kente kimliğini kazandıran en önemli unsurlardan birisi, sahip olduğu kültür ve geçmişten günümüze gelen tarihidir. "Her şehrin bir hikâyesi vardır." (Kaya, 2007). Kent kimliği tanım olarak, bir kentin kültürel, ekonomik ve tarihsel sürecinde barındırdığı insanların yaşam biçimlerine göre oluşan ve değişen hatta kent formuna göre kendisini geliştiren çok yönlü bir bütünlüktür (Kaypak, 2010). Kent kimliği, kentin doğal, kültürel ve sosyal-ekonomik yapısı, tarihi, toplumun gelenek ve görenekleri, alışkanlıkları ve yaşam biçimi hakkında ipuçları vermektedir (Es, 2007). Bu bağlamda kent kimliği, sadece kente ait fiziksel ve tarihsel özelliklerle sınırlı olmayan aynı zamanda kamusal alanda üretilen ve deneyimlenen görsel göstergeler aracılığıyla sürekli olarak yeniden inşa edilen dinamik bir yapıyı ifade etmektedir.

Sanatsal panonun oluşturulmasında kullanılan piktogram tasarımları bölgenin simgesi durumunda olan ve geçmişten günümüze herkes tarafından bilinen yapı, mekân, doğa şartları, objelerden ve tarihi yapılarda yer alan sembollerden oluşmaktadır. Sembollerin yanı sıra sanatsal panoların tasarımında bölgeyle özdeşleşen ve simgesi konumunda olan balonlar, atlar ve peri bacaları sıkça kullanılmaktadır. Piktogramlar somut ya da soyut olmak üzere toplumun alışkanlıklarını, yaşam biçimini, geçim kaynaklarını, gelenek ve göreneklerini yansıtmaktadır. Panolarda yer alan semboller bir diğer adıyla piktogramlar, kullanılan rengi, sembolik yapısı ve biçimsel özellikleriyle uygulandığı bölgeye dair ip uçları barındırmaktadır (Görsel 8).

Kent kimliğinin kamusal alanda görünür hâle gelmesinde grafik tasarım uygulamaları önemli bir rol üstlenmektedir. Özellikle sanatsal panolar ve piktogramlar, kente özgü kültürel ve simgesel öğelerin çağdaş bir görsel dil aracılığıyla aktarılmasına olanak tanımaktadır.

Görsel 8. Sanatsal Pano Tasarımı Kent Kimliği, Çağhan Ağca, 2025

Yukarıda sunulan Görsel 8, sanatsal panoların kent kimliği ile kurduğu görsel ve anlamsal ilişkiyi ortaya koymaktadır. Kullanılan semboller ve biçimsel dil, bölgenin tarihsel ve kültürel özelliklerini yansıtarak panoların mekânsal aidiyet duygusunu güçlendiren bir araç olarak işlev gördüğünü göstermektedir.

Kent kimliğini oluşturan kültürel ve simgesel öğelerin kamusal mekânda görünür hâle getirilmesi grafik tasarım uygulamaları aracılığıyla mümkün olabilmektedir. Sanatsal pano tasarımları bu görünürlüğü sağlayan önemli tasarım araçlarından biri olarak değerlendirilmektedir.

2. Sanatsal Pano Tasarımı

Kentin açık alanlarında yer alan sanatsal çalışmalar, buldukları mekânın kimliğini yansıtmakta ve toplumda aidiyet duygusunun gelişmesine katkı sağlamaktadır. Kamusal alanlarda konumlanan çalışmalar, farklı kültür ve tarihlerin görünür kılınmasına olanak tanımakta ve sanatın geleneksel sergileme alanlarının dışına çıkarak toplumun geniş kesimleriyle buluşmasını mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla kamusal sanat, sanatçı ile izleyici arasındaki mesafeyi azaltan, gündelik yaşamla doğrudan ilişki kuran yapıcı ve yaratıcı bir iletişim alanı oluşturmaktadır.

Kamusal sanat, sadece müze ve sanat galerileri gibi belirli mekânlarla sınırlı kalmamakta aynı zamanda cadde, meydan, bina cepheleri, metro istasyonları ve benzeri herkesin erişimine açık alanlarda gerçekleştirilen sanat uygulamalarını kapsamaktadır (Yorulmaz, 2019). Toplumun her kesimine ulaşabilen kamusal sanat sosyal etkileşimi teşvik etmesi, topluluk bilincini güçlendirmesi ve kentin kültürel mirasını görünür kılması bakımından önemli bir rol üstlenmektedir. Aynı zamanda kamusal sanat ürünleri, kentsel mekânlara estetik değer kazandırarak yeni kuşaklar için ilham verici bir ortam oluşturmaktadır.

Kent meydanları, ulaşım noktaları ve yoğun yaya trafiğine sahip alanlar iş, seyahat ve günlük hareketlilik nedeniyle farklı kültür, dil ve toplumsal alanlardan bireylerin bir araya geldiği ortak kullanım alanlarıdır. Kamusal alanlarda konumlandırılan sanatsal pano tasarımları, kullanıcıların gündelik yaşam temposu içerisinde sanatla karşılaşmalarını sağlamakta, çoğu zaman tekdüze ve görsel açıdan yoksun kentsel yüzeyleri canlandırmaktadır.

Günümüzde sanatsal panolar, yoğun insan hareketliliğine sahip kent noktalarında nitelikli bir kamusal ortam oluşturmak, bireylerin kentle kurduğu bağı güçlendirmek ve sanatsal deneyimi gündelik yaşama dahil etmek amacıyla yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Farklı biçim, malzeme, estetik anlayış ve tasarım yaklaşımlarına sahip sanatsal pano uygulamalarının kullanımı dünya genelinde giderek artmaktadır.

Kente kimlik kazandırma, estetik bir kamusal atmosfer oluşturma ve kullanıcıyı sanatla buluşturma işlevleri doğrultusunda geliştirilen sanatsal pano tasarımları örnekleri, aşağıda malzeme ve tasarım özellikleri açısından ele alınmaktadır.

2.1.Dünyada Sanatsal Pano Tasarımı Örnekleri

Günümüzde bir kentin tarihi dokusunu, coğrafi yapısını, kültürel ve sanatsal değerlerini yansıtan önemli araçlardan olan sanatsal panolardan dünya genelinde sıkça faydalanılmaktadır. Aşağıda; Amerika China Town ve Türkiye olmak üzere dünyada cadde ve sokaklarda sergilenmekte olan sanatsal pano tasarımlarından örnekler verilmektedir.

Amerika China Town bölgesinde yer alan ve 2014 yılında yapılan sanatsal pano tasarımı genel olarak renksiz yapıya sahip sokaklara bir kimlik kazandırmakta ve estetik bir ortam oluşturmaktadır. 304,8x1524 cm ölçülerindeki panoda Çin mahallesinin kimliğini yansıtan ve bölgeyle özdeşleşen Şans Bambusu, Maneki Neko Kedisi, Koi Balığı, Manhattan Köprüsü, Louis Vuitton motifi, Fener görseli hatta İkiz Kuleler, Çin Mahallesi Dondurma Fabrikası, Tren İstasyonu ve Fung Wah Otobüs Hattı yer almaktadır (Görsel 5).

Görsel 5. Alan Blaustein, China Town Sanatsal Pano, Photographic Print, 8 x 24 in Amerika

Görsel 5'te sunulan sanatsal pano örneği, kamusal alanlarda kültürel kimliğin grafik tasarım aracılığıyla nasıl görünür kılınabileceği ile ilgili uluslararası bir referans oluşturmaktadır. Örnek çalışma, sanatsal panoların estetik olduğu kadar anlatsal ve temsil edici bir işleve sahip olduğunu göstermekte ve çalışmanın tasarım yaklaşımını desteklemektedir.

Dünyada yer alan sanatsal pano tasarımı örneklerine bir diğer örnek ise ressam, heykeltıraş, yazar ve şair Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun 1959 yılında yaptığı mozaik sanatsal pano tasarımıdır. Duvar üzerine yapılan ve 50 metrekare büyüklüğündeki anıtsal mozaik sanatsal pano, modern çizgilerle, Anadolu motiflerinin harmanlanmasından oluşmaktadır. Renkleri ve desenleriyle kırmızı rengin hâkim olduğu sanatsal panoda Anadolu'da sıkça rastlanan nazar boncuğu ve kilim motifleri gibi Türk motifleri bulunmaktadır (Görsel 6).

Görsel 6. Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nato, Mozaik, Sanatsal Pano, Paris

Yukarıda sunulan Görsel 6, geleneksel motiflerin çağdaş bir sanatsal ifade biçimiyle kamusal alana aktarılmasına yönelik önemli bir örnek sunmaktadır. Sunulan pano, yerel motiflerin modern tasarım anlayışıyla yeniden yorumlanmasının, kültürel süreklilik ve görsel kimlik oluşturma açısından etkili bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır.

Dünya genelinde sergilenen örnekler incelendiğinde, belirli bir tema doğrultusunda çalışmalar hazırlandığı ve tasarlandığı görülmektedir. Sanatsal pano tasarımlarında tanınmış ve tarihsel süreçte öneme sahip kişiler, yapılar tema olarak kullanılmaktadır (Kurşuncu, 2009). Sanatsal pano tasarımları kentin tarihi geçmişini, kimliğini, gelenek ve göreneklerini yansıtmalarının yanı sıra toplumsal farkındalığı artırmada katkı sağlamaktadır. Çalışma kapsamında Nevşehir'in Göreme, Ürgüp ve Mustafapaşa bölgelerine sanatsal pano tasarımları hazırlanmıştır.

1.2.Nevşehir Sanatsal Pano Uygulamaları

Nevşehir cadde ve sokaklarının yoğun insan trafiğine sahip sürekli akan yapısı ve hızı dikdörtgen formunu hatırlatmakta ve sanatsal pano tasarımlarında dikdörtgen formu tercih edilmektedir. Ayrıca sanatsal panolarda kentin kimliğini yansıtan tasarım elemanları yer almaktadır. Kentin kolaylıkla görülebilecek ve yolculara engel oluşturmayacak noktalarına yerleştirilen sanatsal panolar tipografi, renk, piktogram ve karekod tasarım unsurlarından oluşmaktadır (Görsel 7).

Görsel 7. Sanatsal Pano Tasarımı, Çağhan Ağca, 2025

Görsel 7’de yer alan sanatsal pano tasarımı, çalışmanın uygulama aşamasında geliştirilen grafik tasarım yaklaşımını somut olarak göstermektedir. Tasarım, tipografi, piktogram ve renk unsurlarının birlikte kullanımıyla kentsel mekânda estetik ve bilgilendirici bir görsel iletişim dili oluşturmayı amaçlamaktadır.

Sanatsal pano tasarımlarına ilişkin bulgular, grafik tasarımın kent kimliğini görünür kılmada etkili bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Panolarda kullanılan piktogram, renk ve tipografik düzenlemeler, mekânsal aidiyet duygusunu güçlendirmekte ve kamusal alanda kültürel sürekliliği desteklemektedir. Sonuçlar, kamusal alanda görsel iletişimin kent kimliği üzerindeki rolünü vurgulayan literatürle örtüşmektedir (Kaypak, 2010; Es, 2007). Bununla birlikte, sanatsal panoların algısal etkisi kullanıcı yoğunluğu ve mekânsal konuma bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir.

3. Tasarım Bileşenleri

3.1. Piktogram

Sanatsal pano tasarımlarında yer alan piktogramlar geçmişten günümüze herkes tarafından bilinen yapı, mekân ya da objelerden oluşmalıdır. Piktogramlar sembolik yapısı, kullanılan rengi ve biçimsel özellikleriyle bölgeye dair ipuçları barındırmalı ve kullanıcının dili, ırkı ve eğitim düzeyi fark etmeksizin anlaşılabilir yapıda olmalıdır. Ayrıca piktogramlar herkes tarafından anlaşılabilir evrensel bir dile sahip olmasının yanı sıra yoğun insan trafiğinde yolcuların dikkatini çeken parlak ve göze çarpan özelliklerde olmalıdır. Kamusal alanlarda çevre hakkında yolcuya kolay ve açık bilgiler veren, akılda kalıcı sanatsal panolar tasarlanmalıdır.

Nevşehir’in belirli bölgelerine yerleştirilmesi düşünülen sanatsal panolar için her beldeye özel piktogramlar hazırlanmıştır. Piktogramlar sembolik yapısı, kullanılan rengi ve biçimsel özellikleriyle uygulandığı bölgeye dair ip uçları barındırmaktadır. Ayrıca piktogramlar yolcuların dikkatini çeken, akılda kalıcı ve dili, eğitim düzeyi fark etmeksizin herkes tarafından kolaylıkla anlaşılabilen evrensel bir tasarıma sahiptir.

Çalışma kapsamında geliştirilen piktogram tasarımları, bölgeye özgü simgelerin sadeleştirilerek evrensel bir görsel dile dönüştürülmesini amaçlamaktadır (Görsel 9).

Görsel 9. Sanatsal Pano Tasarımı piktogram, Çağhan Ağca, 2025

Görsel 9’da sunulan piktogram tasarımları, kültürel miras unsurlarının grafik tasarım yoluyla evrensel bir görsel dile dönüştürülmesini temsil etmektedir. Tasarlanan görseller, piktogramların kamusal alanda hızlı algılanabilirlik ve kültürel aktarım işlevini ortaya koymaktadır.

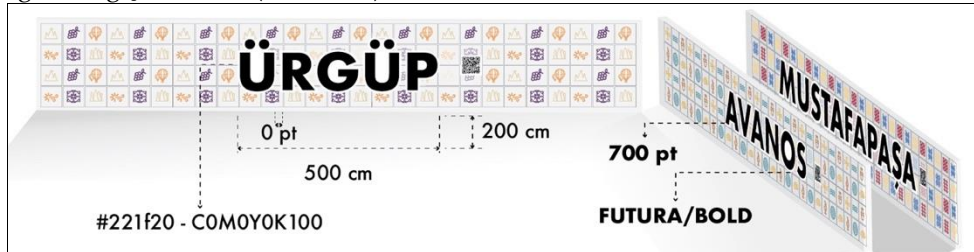
Piktogram tasarımlarına ilişkin bulgular, kültürel miras unsurlarının grafik tasarım ilkeleri doğrultusunda sadeleştirilerek evrensel bir görsel dile dönüştürülebileceğini göstermektedir.

Bu durum, piktogramların kamusal alanda hızlı algılanabilirlik ve çok dillilik açısından sağladığı avantajları vurgulayan literatürle örtüşmektedir (Ambrose & Harris, 2011; Hollis, 1994). Bununla birlikte, aşırı sadeleştirme riski bazı sembollerin yerel anlam katmanlarını zayıflatabilmektedir. Dolayısıyla tasarım sürecinde biçimsel indirgeme uygulanırken simgelerin ayırt edici morfolojik özelliklerinin korunmasına dikkat edilmiştir. Piktogramların oluşturulması aşamasında motiflerin temel form yapısı ve karakteristik çizgi özellikleri korunmuş, sadece küçük yüzey detayları azaltılarak grafik tasarım uygulamalarına uygun bir sadelik düzeyi hedeflenmiştir. Örneğin üzüm salkımı, kilim motifleri ve sıcak hava balonu gibi simgelerde tanınabilirliği sağlayan temel biçimsel özellikler korunmuştur ancak görsel bir karmaşaya yol açabilecek ikincil detaylar sadeleştirilmiştir. Tasarım aşamasında biçimsel sadeleştirme ile hem kamusal alanda algılanabilirliği destekleyen bir görsel yapı oluşturulmuş hem de kültürel referansın tanınabilirliği korunmuştur.

3.2. Tipografi

Sanatsal panoların hazırlanmasında kullanılan tipografi unsurlarının hareketli yaşam içerisinde uzak noktadan ya da trafikte araç içerisindeyken kolaylıkla okunabilmesi ve fark edilebilmesi gerekmektedir. Harflerin okunabilirliği karakterlerin puntosuna, genişliğine, espas ölçüsüne ve renk kullanımına bağlıdır (Fişenk, 2012).

Sanatsal panolarda yer alan ve bölgeyi temsil eden harfler 700 punto büyüklüğündedir. Ayrıca yaklaşık olarak 500 cm genişliğe sahip harfler 0 pt espas aralığına sahiptir. Tipografi elemanları #221f20, C0M0Y0K100 renk kodunda ve FUTURA/BOLD yazı karakterindedir. Panolarda yer alan tipografi elemanlarının ölçüsü harf sayısına, sanatsal panonun yerleştireceği noktanın büyüklüğüne ve konumuna göre değişmektedir (Görsel 10).

Görsel 10. Sanatsal Pano Tasarımı tipografi, Çağhan Ağca, 2025

Görsel 10'da gösterilen sanatsal pano tasarımındaki tipografik düzenleme, kamusal alanda okunabilirlik ve uzaktan algılanabilirlik kriterleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Tipografi seçimi ve punto büyüklüğü, panoların yoğun kent yaşamı içinde işlevsel bir iletişim aracı olarak kullanılmasını desteklemektedir.

Renk ve tipografi kullanımına ilişkin bulgular, sanatsal panoların kamusal alanda okunabilirliğini ve görsel ayırt edilebilirliğini artırdığını göstermektedir. Renk seçimlerinin kültürel ve coğrafi çağrışımlara dayandırılması, kent kimliğinin sembolik olarak güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu bulgular, renk ve tipografinin mekânsal kimlik oluşturmada etkili bir araç olduğunu vurgulayan önceki çalışmalarla paralellik göstermektedir (Birren, 1978; Kaya, 2007). Ancak farklı ışık ve hava koşulları, kullanıcının renk algısında değişkenlik yaratabilmektedir.

3.3. Renk

Günümüzde yoğun kent yaşamında ve insan trafiğinde sanatsal panoların dikkat çekici ve akılda kalıcı olmasında Tipografi ve Piktogram unsurlarının yanı sıra renk elemanı önemli bir konuma sahiptir. Yolcuya duygusal bir tepki meydana getirebilen ve etkili elemanlardan renk, tek başına bir tavır ya da ruh halini ifade edebilmekte, kültürel mesaj iletebilmektedir (Birren, 1978).

Nevşehir'in belirli bölgeleri için hazırlanan sanatsal panolarda yer alan piktogramlar bölgeyi temsil eden ve hatırlatıcı farklı renklere sahiptir. Aşağıda sanatsal panolarda yer alan piktogramların renk kodları yer almaktadır. Mustafapaşa bölgesi için hazırlanan sanatsal panolarda #aa2f52, #5982b8, #f7d08c, Avanos için #e0ac4f, #b56b43, #599aa6 ve Ürgüp için ise #643f75, #e8a66c ve #e2d1b0 renkleri kullanılmaktadır (Görsel 11).

Çalışmada kullanılan renk paletleri sadece estetik tercihlere dayandırılmamış aynı zamanda Nevşehir ve Kapadokya bölgesinin doğal ve kültürel görsel çevresi dikkate alınarak belirlenmiştir. Renk seçim sürecinde bölgeye özgü tüf kaya oluşumlarının toprak tonları, gün doğumu ve gün batımında ortaya çıkan sıcak renk geçişleri, geleneksel taş mimari yüzeyler ve yerel el sanatlarında kullanılan renk kombinasyonları incelenmiştir. Çalışma sürecinde gerçekleştirilen görsel analiz sonucunda belirlenen renk paletleri hem çevresel olarak uyum sağlayan hem de kamusal alanda algılanabilirliği destekleyen bir tasarım yaklaşımı oluşturmayı amaçlamaktadır. Çalışmada sanatsal panolarda kullanılan renkler sadece dikkat çekici bir görsel unsur olarak değil, aynı zamanda bölgesel kimliği yansıtan sembolik bir tasarım bileşeni olarak ele alınmıştır. Söz konusu tasarım yaklaşımı, çevreye duyarlı renk kullanımının kentsel görsel kimlik oluşturmadaki rolünü vurgulayan tasarım literatürüyle de örtüşmektedir.

Görsel 11. Sanatsal Pano Tasarımı, renk, Çağhan Ağca, 2025

Görsel 11'de sunulan renk paletleri, bölgesel kültürel referanslar ve çevresel renk karakteri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Renk kullanımı, görsel olarak fark edilebilirliği artırmanın yanı sıra bölgesel kimliğin sembolik olarak aktarılmasına katkı sağlamaktadır.

3.4. Ölçü

Sanatsal pano tasarımları genel olarak 350x110 cm ölçülerindedir ve yerden 130 cm yüksekliğe sahiptir. Panonun ölçüleri uygulandığı mekâna ve harflerin uzunluğuna göre değişmektedir. Sanatsal

panoların kentlerin kullanıcılara herhangi bir engel oluşturmayacak ve kolaylıkla görebilecekleri ve inceleyebilecekleri noktalarına yerleştirilmesi düşünülmektedir (Görsel 12).

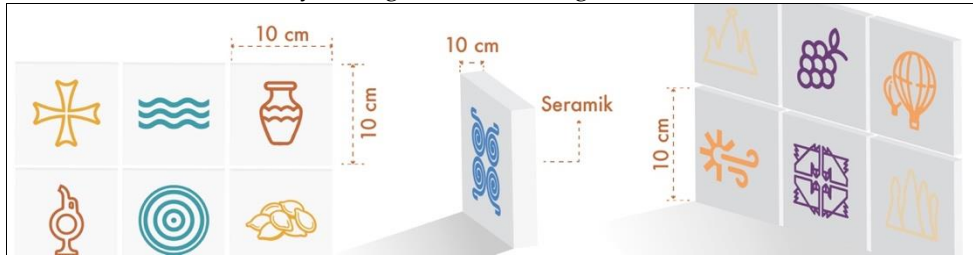
Görsel 12. Sanatsal Pano Tasarımı ölçü, Çağhan Ağca, 2025

Görsel 12, sanatsal panoların ölçü ve oranlarının kamusal alan kullanımı ve belirli standartlar göz önünde bulundurularak belirlendiğini göstermektedir. Tasarımlarda uygulanan ölçüler, panoların yaya ve araç trafiği içerisinde rahatlıkla algılanabilmesini amaçlamaktadır.

3.5. Malzeme

Sanatsal panoların üretiminde dış ortam koşullarına dayanıklı, kolay üretilebilir, diğer malzemelerle, tasarım unsurları ile uyumlu ve maliyetinin düşük olması gerekmektedir. Ayrıca sanatsal panolar sağlam olmasının yanı sıra yolcuların dikkatini çeken ve üzerine kolay baskı yapılabilir bir yapıya sahip olmalıdır.

Neşehir'in belirli bölgelerine yerleştirilecek sanatsal panoların oluşturulmasında 10x10 cm büyüklüğünde seramik malzeme kullanılması ve dış ortam koşullarına dayanıklı, maliyetinin düşük ve kaliteli baskı imkânının olması sebebiyle serigrafi baskı tekniği ile basılması düşünülmektedir (Görsel 13).

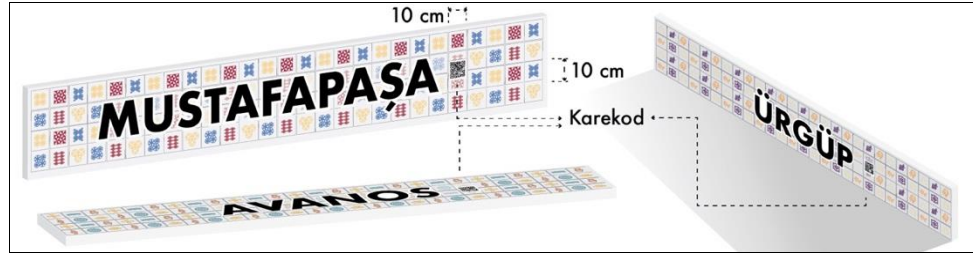
Görsel 13. Sanatsal Pano Tasarımı Malzeme, Çağhan Ağca, 2025

Görsel 13'te sunulan malzeme önerisi, sanatsal panoların dış mekân koşullarına dayanıklılığı ve üretim olanakları açısından değerlendirilmiştir. Seramik malzeme ve serigrafi baskı tercihleri, estetik bütünlük ile sürdürülebilirlik kriterlerini bir araya getirmeyi hedeflemektedir.

3.6. Karekod

Çalışma kapsamında hazırlanan sanatsal pano tasarımlarında tipografi, renk ve piktogram elemanlarının yanı sıra yolcunun gündelik hayatını kolaylaştıracak ve belde hakkında hem yazılı hem de görsel bilgiye akıllı telefonu ile okutarak ulaşabileceği bir karekod bulunmaktadır.

Mobil cihazın kamerası ile taratıldığında internette ya da farklı bir noktada depolanan veriye kolaylıkla ulaşılabilmesini sağlayan karekod, siyah nokta ve çizgilerle bir yüzey üzerinde oluşturulan görsellerdir (Chen, Teng and Lee, 2010). Sanatsal panolarda yer alan karekodlar 10x10 cm ölçüsüne sahiptir ve kullanıcının uzak noktadan kolaylıkla görebileceği ve cihazıyla okutabileceği bir büyüklüktedir (Görsel 14).

Görsel 14. Sanatsal Pano Tasarımı Karekod, Çağhan Ağca, 2025

Görsel 14’te tipografi unsurlarının yanında yer alan karekod uygulamaları, sanatsal panoların sadece görsel değil, aynı zamanda bilgilendirici iletişim aracı olarak tasarlandığını göstermektedir. Karekodlar aracılığıyla dijital içeriklere erişim sağlanması, kültürel mirasla etkileşimi artıran çağdaş bir yaklaşım sunmaktadır.

Sanatsal panolar, yoğun turist hareketliliğine ve yerel nüfusa sahip Nevşehir beldelerinde kullanıcıların sanatla karşılaşmasını kolaylaştırmaktadır. Bu durum, sanatın yalnızca müze ve galeri gibi sınırlı mekânlarda değil, kamusal alan içerisinde de deneyimlenmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca sanatsal panoyu izleyen yolcularda kente yönelik aidiyetlik hissinin güçlenmesine katkı sağlayacak ve bölgenin sıradan bir yer olmaktan çıkarak ulusal ve uluslararası düzeyde kendinden söz ettiren karakteristik özelliklere sahip bir yapıya dönüştürecektir. Sanatsal panolar bölgeye ait ortak değerleri ve özellikleri anlaşılabilir bir biçimde sembolik olarak yansıtmakta ve kentin sanat zenginliğinin artmasına yardımcı olacaktır.

Makale çalışmasında doküman analizi tekniği kullanılmıştır ve Ulusal ve uluslararası literatür taraması ile Kültürel miras, grafik tasarım, piktogram alanlarında yazılmış kitap ve makaleler elektronik ortamdaki kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca literatür derlemeleri, makale konusunun uygulama alanlarına yönelik sanatsal pano örnekleri ile zenginleştirilecektir.

4. Amaç

Araştırmanın temel amacı, Nevşehir’in kültürel kimliğini yansıtan sembolleri grafik tasarım ilkeleri doğrultusunda yeniden yorumlayarak kentin seçilen beldelerine sanatsal pano tasarımları geliştirmektir. Nevşehir’de kent kimliğini temsil eden görsel iletişim tasarımı ürünlerinin sınırlı olması ve mevcut tasarımların kültürel miras öğelerini yeterince yansıtmaması araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Belirlenen ana problemten hareketle araştırmanın alt amaçları aşağıda yer almaktadır:

- Nevşehir’deki tarihî yapılarda yer alan motif ve süsleme örneklerini belgelemek ve dijital ortama aktarmak.
- Bu motifleri çağdaş grafik tasarım ilkeleriyle yeniden yorumlayarak vektörel biçimde tasarlamak.
- Elde edilen tasarımlar doğrultusunda kentin kültürel kimliğini güçlendirecek sanatsal pano önerileri geliştirmek.
- Bu tasarım önerilerinin kent estetiğine ve görsel kimlik oluşumuna olası katkılarını değerlendirmek.

Araştırmada herhangi bir test edilebilir hipotez bulunmamaktadır ve çalışma nitel araştırma yaklaşımıyla, uygulamalı tasarım temelli bir yöntem izlemektedir.

Grafik tasarım, kültürel mirasın kamusal alanda görünür kılınmasında sadece estetik bir araç değil, aynı zamanda anlam üretici bir görsel iletişim unsuru olarak değerlendirilmektedir. Grafik tasarım elemanlarından olan piktogramlar, farklı dil ve kültürel arka planlara sahip kullanıcılar için evrensel bir iletişim dili sunarken aynı zamanda renk ve tipografi unsurları oluşan görsel dilin

kimliksel ve duygusal boyutunu güçlendirmektedir. Literatürde grafik tasarımın kent kimliği üzerindeki etkisi sıklıkla vurgulanmakla birlikte (Hollis, 1994; Kaypak, 2010; Es, 2007), çalışmada söz konusu kavramlar sanatsal pano tasarımları üzerinden ele alınmakta ve kültürel mirasın çağdaş grafik tasarım yoluyla yeniden yorumlanmasına yönelik analitik bir yaklaşım önerilmektedir.

5. Yöntem

Çalışmada, Nevşehir örneğinde kültürel miras simgelerinin grafik tasarım yoluyla sanatsal pano tasarımlarına dönüştürülme süreci nitel araştırma çerçevesinde ele alınmaktadır. Araştırma sürecinde, kültürel mirasa ait görsel verilerin belgelenmesi, sınıflandırılması ve grafik tasarım ilkeleri doğrultusunda yeniden yorumlanması esas alınmıştır. Yöntemsel yapı; veri toplama, çözümleme ve tasarım üretimi olmak üzere üç aşamada yürütülmüştür.

5.1. Araştırma Alanı ve Kapsam

Araştırmanın uygulama alanını Nevşehir ili sınırları içerisinde yer alan Ürgüp, Avanos ve Mustafapaşa beldeleri oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında, konak, kilise, cami, köprü ve çeşme gibi tarihî yapılarda bulunan mimari süsleme öğeleri ile bölgeyle özdeşleşmiş kültürel simgeler inceleme kapsamına alınmıştır. Araştırma alanının belirlenmesinde, söz konusu beldelerin mimari çeşitlilik, tarihsel süreklilik ve kültürel temsil açısından zengin bir görsel arşiv sunması belirleyici olmuştur.

5.2. Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci saha çalışmaları ve doküman incelemesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Saha çalışmaları sırasında, araştırma alanında yer alan tarihî yapılarda bulunan motif ve süsleme öğeleri fotoğrafik yöntemlerle belgelenmiştir. Aynı zamanda Nevşehir ile özdeşleşmiş kilim, üzüm, çömlek, at ve sıcak hava balonu gibi kültürel simgeler görsel veri olarak arşivlenmiştir. Doküman incelemesi kapsamında, kültürel miras, grafik tasarım, piktogram ve kamusal alanda görsel iletişim konularında yayımlanmış ulusal ve uluslararası kaynaklar incelenmiştir.

5.3. Veri Çözümleme Süreci

Toplanan görsel veriler, tematik çözümleme yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Çözümleme sürecinde motif ve simgeler üç temel ölçüt doğrultusunda ele alınmıştır:

- Biçimsel özellikler (çizgi yapısı, geometrik düzen, sadelik),
- Simgesel anlam (kültürel ve tarihsel çağrışımlar),
- Grafik tasarıma uyulanabilirlik (sadeleştirilebilirlik, algılanabilirlik).

Tekrar eden, ayırt edici ve bölgeyi temsil etme potansiyeli yüksek olan motifler öncelikli olarak değerlendirmeye alınmıştır. Çözümleme süreci, görsel verilerin yalnızca betimlenmesiyle sınırlı tutulmamış; tasarım sürecinde alınan kararları gerekçelendiren analitik bir değerlendirme olarak ele alınmıştır.

5.4. Tasarım Süreci ve Uygulama

Çözümleme sonucunda seçilen motif ve simgeler dijital ortama aktarılmış ve vektörel çizimlere dönüştürülmüştür. Piktogram tasarımlarında biçimsel indirgeme, görsel denge ve algılanabilirlik ölçütleri esas alınmıştır. Oluşturulan piktogramlar, tipografi ve renk unsurlarıyla bütünleştirilerek sanatsal pano tasarım önerileri hâline getirilmiştir. Tipografi seçiminde kamusal alanda okunabilirlik, renk seçiminde ise bölgeye özgü kültürel ve coğrafi çağrışımlar dikkate alınmıştır.

5.5. Sınırlılıklar

Çalışma, belirlenen beldeler ve seçilen kültürel miras unsurları ile sınırlıdır. Kullanıcı algısı, geri bildirim ya da nicel değerlendirme araçları araştırma kapsamına dâhil edilmemiştir. Araştırma sürecinde elde edilen sonuçlar, istatistiksel genelleme iddiası taşımamakta; kültürel miras simgelerinin grafik tasarım yoluyla sanatsal pano tasarımlarına dönüştürülmesine yönelik kavramsal ve uygulamaya dönük bir tasarım modeli sunmaktadır.

6.Bulgular

Bu bölümde elde edilen bulgular, sanatsal pano tasarımlarının üretim sürecinde ortaya çıkan biçimsel, anlamsal ve işlevsel sonuçlar doğrultusunda ele alınmaktadır. Bulgular, saha çalışmaları sırasında belgelenen kültürel miras simgelerinin grafik tasarım ilkeleri çerçevesinde yeniden yorumlanması sürecinde geliştirilen tasarım çıktıları üzerinden değerlendirilmiştir. Bulguların değerlendirilmesinde, yöntem bölümünde belirtilen biçimsel özellikler, simgesel anlam ve grafik tasarıma uyarlanabilirlik ölçütleri temel alınmıştır.

6.1 Biçimsel Özellikler Açısından Değerlendirme

Saha çalışmaları sırasında belgelenen mimari süsleme öğeleri ve kültürel simgelerin, grafik tasarım sürecinde biçimsel stilize etme yoluyla yeniden düzenlendiği görülmektedir. Konak, kilise, cami, köprü ve çeşmelerde yer alan motifler ile kilim, üzüm, çömlek, at ve sıcak hava balonu gibi simgeler; çizgi yapısı, geometrik düzen ve görsel sadelik ölçütleri doğrultusunda piktogram formuna dönüştürülmüştür. Biçimsel dönüşüm sürecinde, motiflerin ayırt edici karakterini koruyan temel hatlar ön plana çıkarılmış; detay yoğunluğu azaltılarak kamusal alanda hızlı algılanabilirlik sağlaması amaçlanmıştır.

Dönüşüm sonucunda elde edilen piktogramlar, farklı ölçekte ve farklı mesafelerde algılanabilir bir görsel yapı sunmaktadır. Biçimsel sadeleştirme süreci, simgelerin tanınabilirliğini korurken görsel karmaşayı azaltan bir etki oluşturmuştur.

Üzüm motifi, biçimsel sadelik ölçütü doğrultusunda salkım formunun ayırt edici geometrik yapısı korunarak stilize edilmiştir. Kilim motifleri ise geometrik ve tekrar eden desen düzenleri nedeniyle grafik tasarım uygulamalarına uyarlanabilirlik açısından yüksek bir potansiyel taşımaktadır.

6.2 Simgesel Anlam Açısından Değerlendirme

Bulgular, kültürel miras simgelerinin sadeleştirilmesi sürecinde simgesel anlamın korunabildiğini göstermektedir. Motiflerin tarihsel ve kültürel çağrışımları, birebir betimleme yoluyla değil; biçim, oran ve yön ilişkileri üzerinden aktarılmıştır. Mimari süsleme öğeleri ve gündelik yaşamla ilişkilendirilen kültürel simgeler, grafik tasarım dili aracılığıyla soyutlanmış; yerel kimliğe işaret eden görsel göstergeler piktogram yapısı içerisinde sürdürülebilir hâle getirilmiştir.

Bulgular, sanatsal pano tasarımlarının sadece estetik bir düzenleme sunmadığını, aynı zamanda kültürel içeriğin görsel olarak aktarılmasına imkân tanıyan bir yapı oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Sıcak hava balonu simgesi, Nevşehir'in turizm kimliği ile güçlü bir simgesel ilişki kurması nedeniyle simgesel anlam ölçütü açısından önemli bir temsil potansiyeline sahiptir.

6.3 Grafik Tasarıma Uyarlanabilirlik

Elde edilen bulgular, piktogramların kamusal alanda kullanılabilirliği açısından grafik tasarım ilkeleriyle uyumlu bir yapı sergilediğini göstermektedir. Tasarlanan piktogramlar, dil ve kültürel arka plan farkı gözetmeksizin algılanabilir bir görsel anlatım sunmaktadır. Sade çizgi yapısı ve dengeli biçim oranları, yoğun yaya ve araç trafiğine sahip alanlarda piktogramların kamusal alanda tasarım ilkeleri açısından uygun yapı sunduğunu göstermektedir.

Piktogramların sanatsal pano yüzeyleri içerisinde konumlandırılması, görsel hiyerarşi ve algısal süreklilik açısından tutarlı bir yapı oluşturmuştur. Bu yapı, panoların yalnızca dekoratif yüzeyler değil, aynı zamanda bilgi ileten görsel iletişim araçları olarak değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. At ve çömlek gibi simgeler, bölgenin tarihsel ve kültürel belleğinde yer edinmiş olmaları nedeniyle tasarım sürecinde temsil gücü yüksek görsel öğeler olarak değerlendirilmiştir.

6.4 Tipografi ve Renk Bulguları

Sanatsal pano tasarımlarında kullanılan tipografi ve renk unsurlarının, tasarım bütünlüğü içerisinde işlevsel bir rol üstlendiği görülmektedir. Tipografik düzenlemelerde, kamusal alanda

okunabilirlik ve uzaktan algılanabilirlik ölçütleri gözetilmiştir. Harf biçimleri ve punto büyüklükleri, pano yerleşim alanlarının fiziksel koşulları dikkate alınarak belirlenmiştir.

Renk seçimlerinde, bölgeye özgü kültürel ve coğrafi çağrışımlar ön planda tutulmuştur. Farklı beldeler için belirlenen renk paletleri, sanatsal panolar arasında görsel ayırım sağlarken, aynı zamanda mekânsal kimliğe işaret eden sembolik bir yapı oluşturmuştur. Renk ve tipografi birlikteliği, panoların kamusal alanda ayırt edilebilirliğini artıran temel unsurlar arasında yer almaktadır.

6.5 Sanatsal Panoların İşlevsel Özellikleri

Bulgular, sanatsal pano tasarımlarının estetik bir yüzey olmanın ötesinde işlevsel bir görsel iletişim alanı sunduğunu göstermektedir. Piktogram, tipografi ve renk unsurlarının birlikte kullanımı, kültürel miras simgelerinin kamusal alanda düzenli ve okunabilir bir biçimde sunulmasına imkân tanımaktadır. Ayrıca pano yüzeylerinde yer alan karekod uygulamaları, kullanıcıların dijital içeriklere erişimini kolaylaştırarak görsel iletişim sürecini destekleyen tamamlayıcı bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Genel olarak elde edilen tasarım bulguları, kültürel miras simgelerinin grafik tasarım yoluyla sanatsal pano tasarımlarına dönüştürülmesinin, kamusal alanda estetik ve işlevsel nitelikler taşıyan görsel iletişim çözümleri üretebildiğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışma kapsamında, Nevşehir örneğinde kültürel miras simgelerinin grafik tasarım yoluyla sanatsal pano tasarımlarına dönüştürülme süreci ele alınmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen bulgular, kültürel miras öğelerinin grafik tasarım ilkeleri doğrultusunda sadeleştirilerek kamusal alanda kullanılabilir görsel iletişim unsurlarına dönüştürülebileceğini göstermektedir. Sanatsal pano tasarımları, kültürel mirasın yalnızca korunması gereken tarihsel bir değer olarak değil, kamusal mekânda görünür hâle getirilebilen ve gündelik yaşamla ilişkilendirilebilen bir kültürel ifade alanı olarak değerlendirilmesine imkân tanımaktadır.

Bulgular, piktogramların biçimsel indirgeme yoluyla sadeleştirilmesinin, simgelerin tanınabilirliğini korurken görsel algıyı kolaylaştıran bir yapı oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Mimari süsleme öğeleri ve bölgeyle özdeşleşmiş kültürel simgeler, grafik tasarım dili aracılığıyla yeniden düzenlenmiş; çizgi yapısı, oran ve denge ilişkileri kamusal alanda hızlı algılanabilirlik gözetilerek şekillendirilmiştir. Bu durum, sanatsal pano tasarımlarının estetik bir düzenleme olmanın ötesinde, düzenli ve okunabilir bir görsel iletişim alanı sunduğunu göstermektedir.

Tipografi ve renk kullanımına ilişkin bulgular, sanatsal pano tasarımlarında okunabilirlik ve ayırt edilebilirliğin belirleyici unsurlar arasında yer aldığını ortaya koymaktadır. Seçilen tipografik düzenlemeler, pano yüzeylerinin fiziksel koşulları dikkate alınarak yapılandırılmış; renk paletleri ise beldelere özgü kültürel ve coğrafi çağrışımlar doğrultusunda belirlenmiştir. Renk ve tipografinin birlikte kullanımı, sanatsal panolar arasında görsel süreklilik sağlarken, mekânsal kimliğe işaret eden sembolik bir bütünlük oluşturmuştur.

Sanatsal pano tasarımlarının kamusal alandaki işlevi, sadece görsel estetik üretimi ile sınırlı kalmamaktadır. Karekod uygulamalarıyla desteklenen pano yüzeyleri, kullanıcıların kültürel içeriklere dijital ortamda erişmesini mümkün kılan tamamlayıcı bir iletişim unsuru sunmaktadır. Bu yapı, sanatsal panoların bilgilendirici ve yönlendirici niteliklerini güçlendiren bir görsel iletişim pratiği olarak değerlendirilmektedir.

Çalışma, istatistiksel genelleme amacı taşımamakta; kültürel miras ile grafik tasarım arasındaki ilişkiyi sanatsal pano tasarımları üzerinden irdeleyen uygulanabilir bir tasarım modeli sunmaktadır. Elde edilen sonuçlar, benzer kültürel bağlama sahip kentlerde gerçekleştirilecek kamusal alan ve sanatsal pano uygulamaları için görsel iletişim odaklı bir referans niteliği taşımaktadır. Gelecekte

yapılacak çalışmalarda, kullanıcı deneyimine dayalı değerlendirmelerin ve farklı kent örneklerinin dâhil edilmesi, sanatsal pano tasarımlarının kamusal alandaki algısal ve işlevsel etkilerinin daha kapsamlı biçimde ele alınmasına katkı sağlayabilir.

Bununla birlikte, grafik tasarım sürecinde gerçekleştirilen biçimsel indirgeme bazı sembollerin yerel anlam katmanlarının zayıflamasına yol açabilecek bir risk taşımaktadır. Bu nedenle tasarım sürecinde sadeleştirme ile kültürel temsil arasında dengeli bir ilişki kurulması gerekmektedir. Ayrıca belirlenen renk paletleri ve piktogram yapıları Nevşehir'in kültürel ve coğrafi bağlamı dikkate alınarak oluşturulmuş olup, farklı kentlerde uygulanacak benzer çalışmaların yerel bağlama özgü tasarım araştırmalarıyla desteklenmesi önem taşımaktadır.

<i>"COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları:</i>	
Etik Kurul Belgesi:	Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmemektedir.
Çıkar Çatışması Beyanı:	Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.
Finansal Destek:	Bu çalışmanın araştırma ve yazım aşamasında herhangi kişi/kurum veya kuruluşlar tarafından finansal destek alınmadığı bildirilmiştir.
İçerik Beyanı:	Hazırlanan çalışmada kullanılan piktogram ve sanatsal pano tasarımları yazar tarafından üretilmiştir. Saha çalışmaları kapsamında kullanılan fotoğraflar yazar arşivine aittir.
Destek ve Teşekkür Beyanı:	-
Çifte Kör Hakem Değerlendirmesi:	Dış-bağımsız
Bu makale, Creative Commons Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.	
<i>The following statements are made in the framework of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":</i>	
Ethics Committee Approval:	Ethics committee approval is not required for this article.
Declaration of Conflicting Interests:	No conflicts of interest were reported for this article.
Financial Support:	It has been reported that this study did not receive financial support from any person/institution or organization during the research and writing phase.
Content Statement	The pictograms and artistic panel designs used in this study were created by the author. The photographs used in the field studies belong to the author's archive.
Statement of Support and Acknowledgment:	-
Double-Blind Peer Review:	External-independent
<i>This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.</i>	

KAYNAKÇA

- Ambrose, G. & Harris, P. (2010). *Görsel Grafik Tasarım Sözlüğü*. Literatür Yayınları.
- Bayazıt, N. (1994). *Endüstriyel Tasarımda Tasarlama Metodları*. İTÜ Yayınları.
- Becer, E. (2015). *İletişim ve Grafik Tasarım*, (10. Baskı). Dost Kitabevi Yayınları.
- Birren, F. (1978). *Color and Human Response*. Van Nostrand Reinhold.
- Bulak, H. K. (2019). *Grafik Tasarım Tarihinde Tipografi*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Chen, N.-S., Teng, D. C. E. & Lee, C.-H. (2010). Augmenting Paper-Based Reading With Mobile Phones. *Computers & Education*, 55(3), 1224–1233. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2010.05.004>
- Dereoglu, S. (1995). *Görsel İletişim Ve Simge Kullanımı*. Doruk Yayınları.
- Eraslan, A. (2020). *Görsel iletişimde piktogram ve sembol tasarımı*. Beta Yayınları.
- Es, M. (2007). Kent kimliği, kentsel çevre ve tasarım ilişkisi. *Planlama Dergisi*, (2), 91–98.
- Fişenk, H. (2012). *Yönlendirme dizgelerinde yerleşke kimliğine uygunluk ve grafik tasarım sorunları: Ankara ili Çankaya ilçesi Kızılay Mahallesi için yönlendirme dizgesi tasarımı* (Sanatta yeterlik tezi, Hacettepe Üniversitesi).
- Gümüşçü, O. (2018). Tarihi coğrafya ve kültürel miras. *Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (75), 99–120. <https://doi.org/10.32704/erdem.496740>
- Hollis, R. (1994). *Graphic design: A concise history*. Thames & Hudson.
- Kaya, E. (2007). *Kent kimliği ve mekânsal algı*. İmge Kitabevi.
- Kaypak, Ş. (2010). Kent kimliği oluşumunda kültürel unsurların rolü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 373–386.
- Kılıçkan, H. (2002). *Renk bilgisi ve tasarımda renk*. Detay Yayıncılık.
- Kurşuncu, H. (2009). *Kent estetiği ve kamusal sanat*. Yapı Kredi Yayınları.
- Uçar, R. (2004). *Grafik tasarımda temel ilkeler*. İnkılap Kitabevi.
- Yorulmaz, M. (2019). Kamusal alanda sanat uygulamaları bağlamında kuzguncuk sanatla iç içe etkinliği ilişkisi. *Ulakbilge Dergisi*, 7(41), 745–753. <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-07-41-06>
- Görsel Kaynakçası**
- Görsel 1.** Aktüel Arkeoloji. (t.y.). *Hiyeroglif Luwicesi (Luwi yazısı) örneği* [Görsel]. <https://aktuelarkeoloji.com.tr/kategori/arkeoloji/hiyeroglif-luwicesi> (Erişim tarihi: 10 Şubat 2025).
- Görsel 2.** UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. (t.y.). *UNESCO Dünya Mirası Listesi (Türkiye)* [Web sayfası/görsel içerik]. <https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi> (Erişim tarihi: 10 Şubat 2025).
- Görsel 3.** Yazar arşivi. (2025). *Neveşehir kültürel miras yapıları fotoğraf arşivi* [Fotoğraf].
- Görsel 4.** Yazar arşivi. (2025). *Neveşehir'e özgü kültürel öğeler (çömlek, kilim, üzüm, at, balon vb.) fotoğraf arşivi* [Fotoğraf].
- Görsel 5.** Greetings Tour. (t.y.). *Chinatown (New York) mural / sanatsal pano örneği* [Fotoğraf]. <https://www.greetingstour.com/murals/chinatown-new-york> (Erişim tarihi: 10 Şubat 2025).
- Görsel 6.** NATO (Flickr). (t.y.). *Bedri Rahmi Eyüboğlu sanatsal pano/mural örneği* [Fotoğraf albümü]. <https://www.flickr.com/photos/nato/albums/72157673541566985/> (Erişim tarihi: 10 Şubat 2025).
- Görsel 7.** Yazar tasarımı. (2025). *Sanatsal pano tasarımı (genel görünüm)* [Dijital tasarım].
- Görsel 8.** Yazar tasarımı. (2025). *Sanatsal pano tasarımı: kent kimliği ile ilişki* [Dijital tasarım].
- Görsel 9.** Yazar tasarımı. (2025). *Sanatsal pano tasarımı: piktogram uygulaması* [Dijital tasarım].
- Görsel 10.** Yazar tasarımı. (2025). *Sanatsal pano tasarımı: tipografi uygulaması* [Dijital tasarım].
- Görsel 11.** Yazar tasarımı. (2025). *Sanatsal pano tasarımı: renk uygulaması* [Dijital tasarım].
- Görsel 12.** Yazar tasarımı. (2025). *Sanatsal pano tasarımı: ölçü/yerleşim şeması* [Dijital tasarım].
- Görsel 13.** Yazar tasarımı. (2025). *Sanatsal pano tasarımı: malzeme/üretim önerisi* [Dijital tasarım].

Görsel 14. Yazar tasarımı. (2025). *Sanatsal pano tasarımı: QR kod entegrasyonu* [Dijital tasarım].